

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania I. [...] Sp. z o.o. z siedzibą w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
z udziałem Ł. K.
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 stycznia 2022 r.,
zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. akt III AUz [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z 14 kwietnia 2021r. odrzucił skargę kasacyjną I. (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. od postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z 19 listopada 2020 r., który oddalił zażalenie skarżącej na postanowienie Sądu Okręgowego w G. z 23 marca 2020 r., odrzucające jej odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z 19 sierpnia 2019 r., określającej podstawę wymiaru składek pracownika Ł.K.

W uzasadnieniu odrzucenia skargi kasacyjnej Sąd Apelacyjny wskazał, iż umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania

ubezpieceniom społecznym pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Zwiększenie wymiaru składek w ramach tego samego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym nie stanowi samodzielnej podstawy do objęcia obowiązkiem ubezpieczeń społecznych. W sprawie sporne nie było podleganie ubezpieczeniom społecznym, lecz jedynie wysokość należnych składek z tytułu umów cywilnoprawnych, które to składki winny być opłacone przez pracodawcę. Z akt ZUS wynika, że różnica w wysokości składek uiszczonych przez płatnika składek a składkami jakie winien on opłacić również z tytułu umów cywilnoprawnych wynosi 64,58 zł, przychód z umowy zlecenia będący podstawą naliczenia dodatkowej składki wynosi zaledwie 164,83 zł. Wartość przedmiotu zaskarżenia jest zatem niższa niż dziesięć tysięcy złotych. W konsekwencji skarga podlegała odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu zarzucono naruszenie: 1) art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 2 k.p.c. oraz art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 174 § 2 k.p.c., poprzez nieuwzględnienie zgłoszonego w zażaleniu zarzutu nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym w G. i procedowanie sprawy z udziałem spółki I. (...) sp. z o.o. oraz bez udziału płatnika po dniu 2 stycznia 2020 r., co w konsekwencji doprowadziło do nieważności postępowania przed Sądem I instancji; 2) przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. poprzez odrzucenie skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie, podczas gdy sprawa dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a nadto wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie przekracza kwotę 10.000 zł.

Wskazując na te zarzuty skarżąca wniosła o: 1) uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej oraz poprzedzającego go postanowienia o oddaleniu zażalenia oraz postanowienia o odrzuceniu odwołania, zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, 2) względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej.

Pozwany w odpowiedzi wniósł o oddalenie zażalenia i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty zażalenia nie uzasadniają jego wniosków.

1. Zażalenie zostało wniesione na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z 14 kwietnia 2021r., odrzucające skargę kasacyjną I. (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. od postanowienia tego Sądu z 19 listopada 2020 r., oddalającego zażalenie Spółki na postanowienie Sądu Okręgowego w G. z 23 marca 2020 r., odrzucające odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z 19 sierpnia 2019 r., stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne Ł. K. – jako pracownika płatnika składek I. (...) spółka z o.o. z siedzibą w G. – jest wyższa o przychód z tytułu wykonywania pracy w ramach umowy zlecenia zawartej z I. S.A. na rzecz swojego pracodawcy I. (...) sp. z o.o. w listopadzie 2014 r. o 164,83 zł.
2. W sprawie nie jest możliwe uwzględnienie wniosku zażalenia o uchylenie postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z 19 listopada 2020 r. (jw. pkt 1). Nie jest to procesowo dopuszczalne.
3. Granice rozpoznania zażalenia wyznacza tylko postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z 14 kwietnia 2021 r. o odrzuceniu skargi kasacyjnej.
4. Ocenę zarzutu nieprawidłowego odrzucenia odwołania oraz nieważności postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w (...) z 19 listopada 2020 r. wyprzedza ocena dopuszczalności skargi kasacyjnej.
5. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 14 kwietnia 2021 r. odrzucił skargę kasacyjną, co procesowo określa granice badania sprawy, które ograniczone są tylko do odrzucenia skargi kasacyjnej; czyli rozpoznanie zażalenia nie może być rozszerzone o badanie wskazanego postanowienia Sądu Apelacyjnego z 19 listopada 2020 r.

6. Skarga kasacyjna nie jest zwykłym środkiem zaskarżenia a postępowanie kasacyjne kolejną powszechną (trzecią) instancją, co tłumaczy warunki dopuszczalności skargi kasacyjnej.
7. Takim samodzielnym warunkiem w sprawach o prawa majątkowe jest wartość przedmiotu zaskarżenia – art. 398² § 1 k.p.c. Skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. W tej sprawie Ł. K. jako pracownik objęty był obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.
8. Wracając do relacji między odrzuceniem skargi jako niedopuszczalnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia i zarzucanej nieważności postępowania, należy stwierdzić, iż procedura cywilna nie ustanawia wyjątku, który pozwalałby na prymat nieważności postępowania w postępowaniu kasacyjnym i z tej przyczyny na pominięcie badania dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia. Procedura cywilna jest w tym zakresie niezmienna. Postępowanie przed Sądem powszechnym, nawet gdy jest nieważne, to samo w sobie nie otwiera możliwości wniesienia skargi kasacyjnej. Sprawy majątkowe rozpoznane przez Sąd powszechny w zakresie dopuszczalności skargi kasacyjnej muszą spełniać warunek określonej wartości przedmiotu zaskarżenia - art. 398² § 1 k.p.c. Dopiero wówczas można badać nieważność postępowania na zarzut lub z urzędu w granicach kasacyjnego zaskarżenia.
9. Innymi słowy, zakres badania zażalenia wyznacza tylko odrzucenie skargi kasacyjnej, w tym przypadku ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż dziesięć tysięcy złotych.
10. Teza, że doszło do naruszenia art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. przez odrzucenie skargi kasacyjnej, bowiem sprawa dotyczy objęcia

obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, a nadto wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza 10.000 zł, nie jest zasadna.

11. Jak zauważono Ł.K. podlegał ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik. W tej sytuacji przy minimalnym wynagrodzeniu za pracę wykluczony był w zbiegu drugi tytuł (czyli obok stosunku pracy) podlegania ubezpieczeniom społecznym z wykonywania zlecenia.
12. W sprawie pozwany przyjął w decyzji, że ma zastosowanie regulacja z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, czyli że jest jeden pracowniczy tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym, jednak zlecenie powoduje zwiększenie podstawy wymiaru składek wobec uzyskiwania dochodów z umów wykonywanych na rzecz pracodawcy.
13. Negatywna ocena zażalenia w tym ostatnim zakresie wynika z treści odwołania skarżącego od decyzji pozwanego dotyczącej Ł. K. z 19 sierpnia 2019 r.
14. Stwierdzić należy, że akta organu rentowego po wniesieniu odwołania stają się częścią sprawy sądowej. Inaczej ujmując, postępowanie przed organem rentowym składa się na materiał sprawy, który sąd ma na uwadze przed wyrokowaniem. Po wniesieniu odwołania organ rentowy przekazuje akta sprawy sądowi (art. 477⁹ § 2 k.p.c.). Nie dopuszcza się tu zatem dowodu z akt organu rentowego, gdyż nie są to akta odrębnej sprawy. Nie jest więc konieczne indywidualne ujawnianie poszczególnych dokumentów z tych akt (por. choćby wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2020 r., I UK 137/19).
15. Podkreśla się to z dwóch zasadniczych przyczyn. Skarżący błędnie przyjmuje, że skoro mógł wnieść jedno odwołanie jednocześnie od 108 podobnych decyzji organu rentowego, to pozwala mu to na kumulację (zsumowanie) wartości przedmiotów sporu w tych sprawach na kwotę 388.798 zł, co przewyższa 10 tys. zł. i czynić ma skargę kasacyjną dopuszczalną w sprawach wszystkich ubezpieczonych. Otóż takie ujęcie odwołania *un bloc* nie oznacza, że dopuszczalne jest zsumowanie wartości przedmiotów sporów ubezpieczonych. Nie jest to prawidłowe, gdyż sprawa z

zakresu ubezpieczeń społecznych to sprawa indywidulanego ubezpieczonego, nawet gdy przedmiot sprawy jest tożsamy lub podobny do spraw innych ubezpieczonych. Wówczas z reguły uzasadnione jest połączenie spraw do wspólnego rozpoznania. W tym zakresie sytuacja ubezpieczonych nie różni się od sytuacji stron w postępowaniu cywilnym, czyli występuje współuczestnictwo formalne i rozpoznaniu podlegają konkretne sprawy ubezpieczonych, które wymagają indywidualnego rozpoznania (procesowego wydzielenia i odrębnego osądzenia). Sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych określa więc sytuacja ubezpieczonego wyznaczona indywidulaną decyzją organu rentowego i w takim zakresie (podmiotowym i przedmiotowym) podlega ocenie w aspekcie dopuszczalności skargi kasacyjnej.

16. Prowadzi to do oceny zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Uprawnione jest stwierdzenie, iż skarżąca nie podważyła zastosowania tej regulacji w odniesieniu do Ł.K. Chodzi o to, że decyzja ZUS z 19 sierpnia 2019 r. została w tym zakresie oparta na określonych ustaleniach i ocenie prawnej, czyli ma swą podstawę faktyczną i materialnoprawną. Natomiast odwołanie odnosi się jednocześnie do 108 decyzji i jest ogólne. Brak jest w odwołaniu indywidualnej analizy sytuacji Ł. K. Treść odwołania jest zbyt ogólna i dlatego nie podważa rozstrzygnięcia dotyczącego Ł. K. w decyzji z 19 sierpnia 2019 r.
17. Podkreśla się to, gdyż należy przyjąć, że ustaleń w sprawie dokonuje się na etapie postępowania przed Sądem powszechnym. Odwołanie obejmujące 108 decyzji nie przedstawiało indywidualnej analizy co do zastosowania art. 8 ust. 2a w sytuacji Ł.K.. Brak jest stanowiska skarżącej wobec konkretnego stanowiska organu rentowego dotyczącego sytuacji Ł.K., ujętego w decyzji dotyczącej tego ubezpieczonego i dalej w odpowiedzi na odwołanie skarżącej.
18. Taki sam mankament wykazuje zażalenie, gdyż skarżący powraca do odwołania i zarzutu, że organ rentowy nie wyjaśnił istoty sprawy, czyli co było przedmiotem rozliczeń i wnosi o zwrot sprawy do organu rentowego, w

sytuacji gdy jak wskazano wyżej, decyzja organu rentowego była konkretna w odniesieniu do sytuacji Ł.K. (podobnie odpowiedź na odwołanie), natomiast odwołanie było ogólne i nie analizowało indywidualnie sytuacji Ł.K.

19. Jak wskazano nie chodzi o samodzielny tytuł ubezpieczenia wynikający z udziału w konkursie czy zleceniu, albowiem znaczenie miała sytuacja z art. 8 ust. 2a, która oparta jest na jednym tytule ubezpieczenia społecznego, pracowniczym a nie cywilnym. W sprawie organ rentowy rozstrzygnął o zasadności stosowania tej regulacji, co indywidualnie nie zostało podważone w odwołaniu a co ostatecznie Sąd Apelacyjny przyjął za przesłankę rozstrzygnięcia o dopuszczalności skargi kasacyjnej.
20. Ważniejsze jest jednak stwierdzenie, że badanie kwestii faktycznych w aspekcie stosowania art. 8 ust. 2a i oceny dopuszczalności skargi kasacyjnej w tej sprawie nie jest uprawnione z tej przyczyny, że Sąd Najwyższy związany jest postanowieniem Sądu Apelacyjnego w (...) z 19 listopada 2020 r., które jest prawomocne i nie podlega kontroli w tej sprawie (pkt 8), czyli postanowieniem oddalającym zażalenie na postanowienie o odrzuceniu odwołania.

Z tych motywów należało oddalić zażalenie na odrzucenie skargi kasacyjnej – art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.